Een pand met een gouden rand

"Er is zelfs een knalpaars familiegraf bij"

door onze verslaggever
Linda Reijnders

De St. Annakerk en begraafplaats met originele cactushaag rondom het terrein.

Het laantje met de monumentale familiegraven.

Foto: Linda Reijnders

Een straatje op de begraafplaats met multikelders.

Foto: Linda Reijnders

Begraafplaats Noord
Vanaf de Caya Frans Figaroa, rijdende in de richting van het politiebureau in Noord, passeer je rechts de Annakerk en de daarnaast gelegen begraafplaats. De grafkelders steken boven de monumentale muur uit waarbij de verschillende kleuren direct opvallen, naast het feit dat de doden hier boven de grond zijn begraven. Bij binnenkomst door de grote poort tref je een veelvoud aan grafwanden en -huizen aan in zee van kleuren en met veel plastic bloemen en andere versieringen. Er zijn verschillende 'laantjes' met daarlangs de grafkelders. "Je hebt de multikelders en de familiekelders", legt voorzitter van de commissie Santa Anna Noord, Noris van Lis Donata uit. "De familiekelders worden nu niet meer gebouwd want die nemen teveel plek in en die ruimte hebben wij niet meer. De multikelders zijn de graven die in een muur zijn gebouwd in rijen."
De voorzitter legt uit dat je een zogenaamde '*boca*' - grafruimte -voor 2000 florin kunt kopen. "En er geldt een jaarlijkse bijdrage voor het onderhoud van de begraafplaats van 100 florin." De begraafplaats valt onder het bisdom Willemstad. Een straatje met 16 familiegraven en het dodenhuisje in het midden van de begraafplaats zijn monumenten. De beschermde graven hebben als overeenkomst dat zij zowel in vorm als decoratie de huisarchitectuur imiteren. Je ziet stijlkenmerken als neo-classicisme, neo-barok en de traditioneel inheemse bouwkunst. De graven hebben één, twee of drie begraafruimtes. Er zijn decoraties met bogen en lisenen in pleisterwerk. Roze, bruine, blauwe, lichtgele, witte en zelfs knalpaarse exemplaren staan fier aan weerskanten van het laantje. "Er zijn wel regels hoor. Voor wat betreft de uitbundigheid en kleuren. Het moet wel in overeenstemming zijn. Er is zelfs een knalpaars familiegraf bij en dat heeft wel even ter discussie gestaan", aldus Van Lis Donata.

Wat was het?
De begraafplaats is in 1827 gebouwd toen parochianen wensten om hun familieleden op het kerkterrein te kunnen begraven. "Dat gebeurde in eerste instantie ondergronds, iets waarvoor wij nu geen toestemming meer geven. Na vijf jaar kan een familie namelijk toestemming vragen aan Directie Volksgezondheid om een graf te openen en de resten bij te zetten bij een ander, nieuw overleden familielid." Van Lis Dontata voegt toe dat het met ondergronds begraven een hele klus is om iemand weer boven te halen en dat er ook maar beperkte ruimte is om andere overledenen 'bij te zetten'. Aanvankelijk werd de begraafplaats afgescheiden van de weg door een cactushaag, later kwam daar de begraafplaatsmuur voor in de plaats. "Er was een tijdje sprake van om de muur te verhogen omdat er vaker onverlaten over de muur kwamen om bloemen en dergelijke te stelen. Gelukkig is dat uiteindelijk niet gebeurd, want de muur is ook een monument." In het midden van de plaats staat een dodenhuisje van simpele architectuur waar in de nis de beenderen van Johannes Josephus Pirovano O.F.M. worden bewaard. Deze zijn in 1916 bijgezet, daarvoor lagen zij in de twee oudere St. Annakerken. Met de vestiging van Pirovano ontstond destijds de organisatie van de Rooms-Katholieke Kerk op Aruba.

Wat is het nu?
Nu zijn er ongeveer 1400 boca's, maar zij kunnen er meer plaatsen, aldus de voorzitter. De familiekelders zijn een fenomeen uit het begin van de 20e eeuw en de families hebben een recht voor onbepaalde tijd. De families zijn zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van het graf, de commissie doet dat voor de multikelders. Opvallend is dat de familiegraven vaak prachtig opgeknapt erbij liggen. In felle kleuren en met ornamenten zijn het huisjes op zichzelf waar een zekere statigheid vanaf straalt. Dat geldt overigens niet voor alle graven, want sommige zijn ook duidelijk verwaarloosd. Achter het laantje van de familiegraven aan de rechterkant van de begraafplaats, aan de wegkant, liggen kindergraven. "Daar moeten wij iets mee doen, want die liggen er een beetje verlaten bij", zegt Van Lis Donata. "Het straatje rechts met de familiegraven is een monument, al is het juridisch nog niet officieel gemaakt", legt directeur van het Monumentenbureau, Yvonne Webb-Kock uit. "Dat geldt ook voor het dodenhuisje." "Vier jaar geleden is de commissie opgericht vanwege het feit dat de begraafplaats verwaarloosd was. Het had weinig gescheeld of alles was tegen de vlakte gegaan. Niemand onderhield deze plek", aldus Van Lis Donata. Zij legt uit dat voorheen de begrafenisondernemers de grafkelders lieten bouwen en verkochten aan hun klanten. Er was echter niemand die zich bezighield met de toestand van de begraafplaats. "Wij zijn met negen personen, maar wij hebben geen van allen kennis op dit gebied. Wij doen dit puur met volkskennis en met de regels die vanuit het bisdom gelden." Er zijn laatst stenen geruimd en er is tweewekelijks een tuinman die de boel onderhoudt. "Wij houden spreekuur op maandag en woensdagochtend en op vrijdagmiddag waarop mensen een overledene kunnen inschrijven of vragen kunnen stellen." De tuinman gebruikt het dodenhuisje nu als opslagplaats voor zijn materiaal. "Dat kan natuurlijk niet, dat er nu een kruiwagen en tuingereedschap gestald worden."

Wat gaat het worden?
Er is in opdracht van de commissie een plan door een architect gemaakt voor de renovatie van de begraafplaats, maar voor de uitvoering is geld nodig. "Vooral het dodenhuisje moet echt opgeknapt worden." De voorzitter stelt dat het met 20.000 florin te realiseren is om de hele begraafplaats een opknapbeurt te geven. "Het is een belangrijke plek voor Aruba en ook een toeristische trekpleister."

Wandel door de straten en ergens staat wel een pand met een 'gouden rand'. Vervallen, stoffig, vergeten, maar toch bijzonder door de bouwstijl, omvang en/of historische uitstraling. ***Amigoe*** 'poetst' die rand weer op, blikt terug naar vroeger, maar is ook nieuwsgierig naar het heden. Wat was het, wat is het nu en wat gaat het worden? Voor informatie of interesse om aan deze rubriek bij te dragen, kunt u contact opnemen met arubaredactie@amigoe.com of telefoonnummer 582-4333.